

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

JEHOVINI SVJEDOCI PROTIV FINSKE PRESUDA VIJEĆA OD 9. SVIBNJA 2023. ZAHTJEV BR. 31172/19

*Obveza Jehovinih svjedoka
da se pridržavaju odredbi Zakona o zaštiti osobnih podataka
prilikom propovijedanja od kuće do kuće
ne predstavlja povredu čl. 9. Konvencije*

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Jehovini svjedoci, je finska vjerska zajednica (*Jehovan todistajat*). Pravobranitelj za zaštitu osobnih podataka (dalje u tekstu: Pravobranitelj) izdao je mišljenje u kojem je naveo da prilikom propovijedanja od kuće do kuće, Jehovini svjedoci smiju prikupljati osobne podatke samo uz suglasnost osoba kojima se obraćaju. Po pritužbi pravobranitelja da su neformalne bilješke pojedinačnih članova Jehovinih svjedoka prerasle u zbirke osobnih podataka, Odbor za zaštitu osobnih podataka¹ (dalje u tekstu: Odbor) je zabranio navedenoj vjerskoj zajednici prikupljanje i obradu osobnih i osjetljivih podataka. Odbor je smatrao da se navedena vjerska zajednica i njeni članovi mogu smatrati „nadzornikom“ osobnih podataka sukladno finskom Zakonu o osobnim podacima te su zbog toga, u roku šest mjeseci, morali osigurati da prilikom prikupljanja osobnih podataka zatraže i izričitu suglasnost osobe za isto. Jehovini svjedoci su uložili žalbu upravnom sudu u Helsinkiju koji je istu djelomično usvojio smatrajući da je za prikupljanje i obradu podataka tijekom propovijedanja potrebna izričita suglasnost osoba kojima se Jehovini svjedoci obraćaju, ali da se podnositelj zahtjeva ne može smatrati nadzornikom osobnih podataka, stoga je ukinuo odluku Odbora. Zahtjev podnositelja za održavanjem usmene rasprave je odbijen s obrazloženjem da ju je obzirom na ishod predmeta

¹ Odbor za zaštitu osobnih podataka (*tietosuoja-lautakunta, datasekretessnämnden*) je tijelo osnovano pri finskom Ministarstvu pravosuđa, koje:

- obrađuje i rješava zahtjeve koji su, sukladno Zakonu o osobnom registru, u njegovoj nadležnosti;
- rješava osobito važna pitanja vezana uz osobne matice;
- prati potrebu razvoja zakonodavstva o osobnom registru i poduzima potrebne inicijative u tu svrhu.

očigledno nepotrebno provesti. Po žalbi pravobranitelja protiv presude upravnog suda, Vrhovni upravni sud Finske je podnio zahtjev Sudu Europske unije radi tumačenja odredbi Direktive o zaštiti osobnih podataka² (dalje u tekstu: Direktiva), odnosno uputio je pitanje mogu li se Jehovini svjedoci smatrati nadzornikom osobnih podataka. Sud Europske unije je presudio³ da se Jehovini svjedoci mogu smatrati nadzornikom. Stoga je finski Vrhovni upravni sud poništio odluku upravnog suda u dijelu u kojem je taj sud ukinuo odluku Odbora. U presudi je Vrhovni upravni sud naveo da je zahtjev za usmenom raspravom odbijen jer je uz prijedlog za saslušanjem svjedoka dostavljen i sažetak njihovih iskaza, a oni su uzeti u obzir prilikom donošenja presude.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je prigovorio da je neprovođenje usmene rasprave u postupku pred finskim tijelima dovelo do povrede prava na pošteno suđenje zajamčenog čl. 6. Konvencije. Nadalje, podnositelj je prigovorio da odluka Odbora o zabrani vođenja osobnih bilješki prilikom propovijedanja od kuće do kuće predstavlja povredu prava na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti.

OCJENA ESLJP-a

Članak 6.

Obzirom na tvrdnju podnositelja da mu je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje jer nije provedena usmena rasprava u postupku pred finskim sudovima, ESLJP je istaknuo određene situacije u kojima zbog postojanja izvanrednih okolnosti nije potrebno provesti usmenu raspravu:

- predmeti u kojima se ne postavlja pitanje vjerodostojnosti ili predmeti u kojima ne postoje oprečne tvrdnje koje zahtijevaju usmenu raspravu, pa sudovi mogu pravično i razumno odlučiti o slučaju na temelju spisa predmeta;
- predmeti koji otvaraju čisto pravna pitanja ograničenog opsega ili predmeti koji nisu pretjerano kompleksni;
- predmeti koji se odnose na izrazito tehnička pitanja, npr. naknade iz socijalnog osiguranja, o kojima je bolje rješavati pisanim putem nego usmenim očitovanjem (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala* [VV], br. 55391/13 i dva druga, st. 190., 6. studeni 2018.).

² [Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka](#)

³ [Presuda Suda Europske Unije, br. C-25/17, EU:C:2018:551, 10. srpanj 2018](#)

ESLJP je istaknuo da podnositelj nije tražio usmenu raspravu u postupku pred Odborom, dok je pred upravnim sudom istu zatražio, međutim nije naveo koje dokaze je htio predložiti, niti zašto su ti dokazi ključni za postupak. Upravni sud je dio tužbenog zahtjeva odbacio i za taj dio je odbio prijedlog podnositelja za održavanjem usmene rasprave. U odnosu na drugi dio zahtjeva naveo je da je bilo očigledno nepotrebno provesti usmenu raspravu obzirom da je presuđeno u korist podnositelja. U postupku pred Vrhovnim upravnim sudom podnositelj je zahtijevao da se održi usmena rasprava tek nakon donošenja presude Suda Europske Unije. Uz taj zahtjev je priložio pisana očitovanja dvadeset i četiri člana Jehovinih svjedoka koje je htio pozvati kao svjedoke. Obzirom da su dostavljena pisana očitovanja uzeta kao dokaz, Vrhovni upravni sud je odlučio da nije potrebno provesti usmenu raspravu.

Neprovođenje usmene rasprave pred drugostupanjskim ili trećestupanjskim sudom mora biti ispitano u svjetlu cjelokupnog postupka i uzimajući u obzir sve bitne okolnosti predmeta (*Juričić protiv Hrvatske*, br. 58222/09, st. 89, 26. srpnja 2011.). Postupak pred nacionalnim tijelima trajao je preko sedam godina, te je podnositelj imao dovoljno vremena iznijeti dokaze kojima bi potkrijepio svoje tvrdnje. Finska tijela su u postupku utvrdila da lokalne službe Jehovinih svjedoka vode ručni sustav arhiviranja osobnih podataka osoba koje ne žele da ih posjećuju te su potvrdili da posjeduju karte teritorija, a sve u svrhu održavanja redovitog kontakta sa stanovnicima određenog područja. Također, u žalbi protiv odluke Odbora vidljivo je da su Jehovini svjedoci poticali članove u propovijedanju od kuće do kuće te da su im njihove bilješke omogućavale održavanje redovitog kontakta s osobama čije podatke su uzeli. Obzirom da nije iznesena nijedna tvrdnja koja bi dovela u pitanje vjerodostojnost dokaza⁴, ESLJP je zaključio da odlučne činjenice u postupku nisu bile oprečne stoga nije bilo potrebno provesti usmenu raspravu.

Nadalje, ESLJP je istaknuo da pravna pitanja iz ovog predmeta nisu zahtijevala usmenu raspravu te da je pisani postupak omogućio podnositelju učinkovito iskazivanje svojih navoda i dokaza. Dakle, utvrdio je da su postojale iznimne okolnosti koje su opravdale neprovođenje usmene rasprave.

Zaključno, ESLJP je utvrdio da nije došlo do povrede čl. 6. Konvencije.

Članak 9.

Sloboda vjeroispovijesti zajamčena čl. 9. Konvencije predstavlja jednu od temeljnih vrijednosti demokratskog društva u konvencijskom smislu. Obzirom da prakticiranje vjerskih uvjerenja jedne osobe može imati utjecaja na druge, Konvencija u čl. 9. st. 2. navodi da se sloboda iskazivanja vjeroispovijesti može ograničiti jedino ako je takvo ograničenje propisano zakonom, ako je nužno u demokratskom društvu te radi zaštite legitimnih ciljeva (*Eweida i drugi protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 48420/10 i tri druga, st. 80, 15. siječanj 2013.). ESLJP je istaknuo

⁴ Popisi osoba koje nisu htjele da ih članovi Jehovinih svjedoka više posjećuju, kao i popisi osoba koje su već kontaktirali s navedenim informacijama kao što su ime, prezime, adresa, sadržaj razgovora o uvjerenjima tih osoba, sadržaj osobnih bilješki koje su vodili članovi Jehovinih svjedoka, itd.

da će u suvremenim društvima, u kojima postoji više različitih religija, ponekad biti potrebno ograničiti slobodu iskazivanja vjeroispovijedi i drugih uvjerenja, a u svrhu pomirbe različitih interesa te radi pružanja sigurnosti da će svačija uvjerenja biti poštovana. Također, napomenuo je da je čin propovijedanja o vjerskim i drugim uvjerenjima (misionarstvo ili evangelizam u kršćanstvu) pravo koje je zaštićeno čl. 9. Konvencije.

Nametanje obveze pribavljanja izričitih suglasnosti prilikom propovijedanja od kuće do kuće, a u svrhu prikupljanja i obrade osobnih podataka, dovelo je do miješanja države u ostvarivanje prava zajednice podnositelja na slobode zajamčene člankom 9. Konvencije. Međutim, na ESLJP-u je bilo da utvrdi je li navedeno miješanje: 1) bilo propisano zakonom, 2) imalo legitimni cilj, 3) bilo nužno u demokratskom društvu.

(i) *Zakonitost miješanja*

Nije bilo sporno da je miješanje finskih vlasti bilo propisano Zakonom o osobnim podacima. Međutim, podnositelj je tvrdio da je Vrhovni upravni sud pogrešno primijenio zakonske odredbe na njegov predmet. ESLJP je naglasio da je obveza tumačenja i primjene zakona u nadležnosti domaćih sudova, te je zbog toga ovlast ESLJP-a u tom području sužena (*Kudrevičius i drugi protiv Litve*, br. 37553/05, st. 108-110, 15. listopada 2015.).

Zakonom o osobnim podacima u finški pravni sustav su prenesene odredbe Direktive o zaštiti osobnih podataka. Prije donošenja odluke u predmetu podnositelja, Vrhovni upravni sud je podnio zahtjev Sudu Europske Unije radi tumačenja odredbi Direktive, koji je u svojoj presudi naveo da se prikupljanje i obrada osobnih podataka prilikom propovijedanja od kuće do kuće ne može smatrati obradom osobnih podataka koju provodi fizička osoba tijekom aktivnosti isključivo osobne ili domaće naravi⁵. Također, Sud Europske Unije je utvrdio da se zajednica Jehovini svjedoci i njeni članovi smatraju nadzornicima osobnih podataka.

Uzimajući u obzir da ima ograničenu nadležnost u odnosu na nacionalne sudove pri tumačenju i primjeni nacionalnih zakona, ESLJP je utvrdio da način na koji je finški Vrhovni upravni sud primijenio odredbe Zakona o osobnim podacima na predmet podnositelja nije bio arbitran i nerazuman.

Sukladno navedenom, utvrdio je da je miješanje bilo zakonito.

(ii) *Legitimni cilj miješanja*

Uzimajući u obzir ciljeve Zakona o osobnim podacima te ciljeve Direktive tumačene presudom Suda Europske unije, kao i sudsku praksu ESLJP-a, jasno je da miješanje u pravo podnositelja na slobodu iskazivanja vjeroispovijedi bilo opravdano legitimnim ciljem zaštite prava i sloboda drugih.

⁵ Čl. 3. st. 2. 2) Direktive:

„Ova se Direktiva ne primjenjuje na obradu osobnih podataka:

... - koju provodi fizička osoba tijekom aktivnosti osobne ili domaće naravi.“

(iii) Nužnost miješanja u demokratskom društvu

Zakon o osobnim podacima je imao za cilj osigurati zaštitu prava na privatni život. Navedeni zakon je zahtijevao da se prikupljanje i obrada osobnih i osjetljivih podataka provodi uz izričitu suglasnost osobe čiji se podaci obrađuju.

Vrhovni upravni sud je utvrdio da članovi Jehovinih svjedoka nisu tražili izričitu suglasnost osoba čije podatke su uzimali, niti su dobili takve upute od zajednice Jehovinih svjedoka. Odluka Odbora o zabrani prikupljanja podataka nije predstavljala pokušaj ometanja religijskih običaja pojedinačnih članova Jehovinih svjedoka, već je bila usmjerena ka zaštiti osobnih podataka drugih osoba.

Obzirom na nedostatak uvjerljivih argumenata podnositelja, ESLJP je utvrdio da ne može razaznati kako bi jednostavan zahtjev za davanje suglasnosti za obradu podataka narušio pravo podnositelja na slobodu vjeroispovijedi. Nadalje, utvrdio je da se Zakon o osobnim podacima primjenjuje, bez razlike, na sve vjerske zajednice i vjerske aktivnosti.

Sukladno navedenom, ESLJP je utvrdio da su finski sudovi dali odgovarajuće i dostatno obrazloženje zašto je miješanje u pravo podnositelja bilo nužno u demokratskom društvu te da su finske vlasti, djelujući u okviru slobodne procjene, postigle pravednu ravnotežu između suprotstavljenih interesa.

Stoga je ESLJP utvrdio da nije došlo do povrede čl. 9. Konvencije.